

Fra Norsk kulturskoleråd

Innledning

Vi takker for muligheten til å få komme med innspill til Kulturutredningen.

Norsk kulturskoleråd er en interesse- og utviklingsorganisasjon for kommuner med kommunale kulturskoler. Vi har 415 kommuner som medlemmer, og arbeider faglig og politisk for utvikling av kulturskoletilbudene i den enkelte kommune.

Notatet inneholder tre hovedområder:

- Kort historikk for utviklingen av kulturskolene i Norge
- Kulturløftet og beskrivelse av hva som er dagens situasjon
- Kulturskolenes muligheter for framtida.

Kort historikk

Vi tillater oss å gå litt lenger tilbake enn 2005 fordi kulturskolene er et ungt skoleslag, og en del av de utfordringene vi ser i dag henger sammen med det.

Etableringen av musikkskoler i Norge startet rundt 1960. I 1981 hadde vi 180 musikkskoler med til sammen 45 000 elever. (1) Fra 1982 ble det gitt statsstøtte til kommuner med musikkskoler og gjennom 80- og 90tallet fortsatte etablering. I 1997 kom vedtaket om forankring av kulturskolevirksomheten i opplæringsloven. Da var det fremdeles 80 kommuner uten musikk- eller kulturskole.

§ 13-6. Musikk- og kulturskoletilbod

Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskoletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles.

Etter lovforankringen kom flere fag inn i skoleslaget, og mange musikkskoler skiftet navn til kulturskoler eller musikk- og kulturskoler.

I 2004 ble det øremerkede tilskuddet til kulturskoler innlemmet i rammeoverføringene til kommunene.

En effekt av å fjerne det øremerkede tilskuddet, var økning i skolepengene. Selv om tabellen under bare viser de høyeste skolepengene, kan stillstanden i elevtallsutviklingen ses i sammenheng med pris. Dette bekreftes også av andre undersøkelser, bl.a. TF rapport 255-2009 "Kulturskole for alle?" (2)

Vi ser av tabellen under at økningen i elevtallet fra 2005 til 2011 er på 3 163 elever, og at elevtallet de siste årene omtrent har stått stille. Fra 2001 til 2005 økte elevtallet med 9 116 elever. Fra første registrering av elever på venteliste (2006-2007) og fram til i dag, har ventelistene økt med 5 123 elever.

Talet på elever i kulturskulane 2003– 2012

Skoleår	Antall elever	Venteliste Elever	Høyeste skolepenger
2011-12	110 432	28 269	4 372 kr
2010 – 11	109 375	27 906	4 130 kr
2009 – 10	109 323	27 099	4 590 kr
2008 – 09	109 150	24 670	6 000 kr
2007 – 08	107 350	22 650	6 000 kr
2006 – 07	105 383	23 146	3 520 kr
2005 – 06	108 709	Ikke registrert	4 200 kr
2004 – 05	107 269	Ikke registrert	3 520 kr
2003 – 04	104 814	Ikke registrert	3 200 kr
2002 – 03	103 426	Ikke registrert	16000 (FEIL!)
2001 – 02	98 153	Ikke registrert	2300

Tallene er hentet fra GSI (3)

Kulturløftet og nå-situasjonen for kulturskolene i Norge

Fra 2005 har Kulturløftet I og II skapt store forventninger i kommunene om en sterk statlig medvirkning for å realisere Kulturløftet (12.08.2009):

Det skal gjennomføres et kulturskoleløft slik at alle barn som ønsker det får et kulturskoletilbud av god kvalitet til en rimelig pris. Dette skal sikre ved statlige stimuleringsstilskudd og en solid kommuneøkonomi. Utvikling av et mer omfattende kulturskoletilbud i tilknytning til skole/SFO skal utredes. Det skal være rom for ulike lokal organisering av kulturskolen. Det skal legges til rette for synliggjøring av kulturskolen og for talentutvikling. (4)

Utviklingen av de norske kulturskolene har vært omtalt i mange stortingsmeldinger, og de siste årene har det vært en uttalt ambisjon om å gjøre kulturskolene til lokale ressursenter for kunst og kultur. "Skapende læring 2007-2010. Strategi for kunst og kultur i opplæringen" beskriver utviklingen av kulturskolene til slike ressursenter, som tiltak 1 av til sammen 27 tiltak (5)

I 2009 nedsatte Kunnskapsdepartementet et utvalg for å utrede "et mer omfattende kulturskoletilbud i tilknytning til SFO/skole". Utvalget leverte sin rapport 07.09.2010 (6). I denne rapporten finnes en god gjennomgang av sentrale utviklingstrekk for kunst og kultur i opplæringen. Det er også utarbeidet forslag til tilskuddsordninger og reguleringer gjennom forskrift for kulturskoler.

Pr i dag er det 110 432 elever i kulturskolene (3). Dette utgjør ikke mer enn ca 16 % av grunnskoleelevene. En nasjonal målsetting på 90-tallet var at 30 % av elevene i

grunnskolealder skulle kunne ha tilgang til et kulturskoletilbud. I kulturskoleutvalgets rapport ble det gjort følgende vurdering av tempo i utvikling av nye elevplasser:

”Det er dermed langt igjen til å nå målsettingen om at 30 % av elever i grunnskole skal få plass i kulturskolen; det betyr plass til nesten 94 000 flere elever. I skoleåret 2004/05 var 88 029 av elevene i grunnskolealder elever i kulturskolen. Det vil si at fra 2004/05 til 2009/10 er det blitt 3 354 flere elever i grunnskolealder som er elever i kulturskolen; i gjennomsnitt utgjør dette 671 flere elever pr år. Med samme utvidelsestempo i årene framover, og ut fra at befolkningstallet i Norge er stabilt, vil en ikke nå målsettingen om 30 prosent før om 140 år.” (6, s 103)

I tillegg til kulturskoleundervisningen samarbeider mange kulturskoler i dag både med grunnskoler, barnehager og med kulturlivet. Samarbeidet med skoleverket omfatter blant annet felles prosjekter, kombinerte stillinger, bruk av kulturskolens lærere i grunnskolens undervisning og felles forestillinger. I kulturlivet kan kulturskolen bl.a. bidra med dirigenttjenester til kor og korps. (Mer detaljer om omfang av dette i GSI statistikk)

Kulturloftet kan sies å inneha tre tydelige forventninger om hvordan kulturskolen skal utvikle seg i Norge.

- 1) Det skal etableres flere elevplasser slik at alle som ønsker det kan få plass
- 2) Det skal legges til rette for talentutvikling
- 3) Kulturskolen skal synliggjøres som arena for kunst og kultur i opplæringen

Siden 2010 er det bevilget 40 mill hvert år som stimuleringsmidler til kulturskolene, og det har vært gjennomført en rekke utviklingsprosjekt av kortere varighet. I tillegg har 13 prosjekt karakter av nasjonale prosjekt med overføringsverdi, og har fått tilskudd over flere år.

I 2012 er prioriteringene at ” hoveddelen av midlene gå til prosjekter med kombinerte stillinger i kulturskole og grunnskole/SFO, inkludert ungdomstrinnet. De øvrige midlene skal gå til nye utviklingsprosjekter og videreføring eller utdyping av et utvalg prosjekter som fikk støtte i 2010 og 2011.”

Effekten av disse stimuleringsmidlene er vanskelig å si noe eksakt om. Ordningen skal evalueres i løpet av 2012. (sjekk når?)

Selv om mange av prosjektene har vært målrettet, er det klare signaler fra kommunene at utviklingsprosjekter av ett års varighet ikke gir den nødvendige forutsigbarhet, verken i forhold til tilsetninger av lærere eller i forhold til elevene. Det er ikke mulig å legge til rette for talentutvikling og nye elevplasser når tilskuddet bare gjelder for ett år. Vi trenger større grad av forutsigbarhet for å løse utfordringene med elevplasser. GSI tallene er klare mht hvor liten vekst det har vært i elevplasser de siste 3-4 årene, og det er langt igjen til måloppnåelse av kulturskoleloftet.

En elevplass i kulturskolen er ikke noe du får tildelt ett år for å bli fratatt plassen året etter. Kulturtilbud i tilknytning til skoledagen kan gjerne organiseres som kortere kurs, men da må de elevene som ønsker å fortsette sin opplæring, kunne sikres en ordinær kulturskoleplass etter at kurset er avsluttet.

Derfor har Norsk kulturskoleråd støttet forslagene i Kulturskoleutvalgets rapport om en todelt tilskuddsordning;

- 1) Stimuleringsmidler til alle kommuner uten søknad etter gitt fordelingskriterier
- 2) Utviklingsmidler som skal tildeles etter søknad og til prioriterte områder

Stimuleringsmidle vil gi den enkelte kommune muligheter til både å prioritere egne satsingsområder som f.eks å øke antall elevplasser og utvikle prosjekter over lengre tid. Utviklingsmidlene kan rettes inn mot spesielle områder en ønsker å styrke som f.eks talentutvikling, og de kommunene som ønsker å søke på slike målrettede midler, har muligheter til det.

Hvilke muligheter ser vi for kulturskolene i framtida?

Sett i lys av elevtallsutviklingen, de økede forventninger om utvikling av nye fagtilbud og samarbeid med skoleverk og kulturliv, er den økede oppmerksomhet rundt kulturrens betydning i samfunnsperspektiv, gledelig.

Stortingsmelding 10 (2011-2012) "Kultur, inkludering og deltaking" ble lagt fram av A. Huitfeldt den 09.12.2011. Visjonen for meldinga er formulert slik:

Ein inkluderande kultursektor er ein sektor der alle har like moglegheiter til deltaking og til å utvikle sine skapande ressursar, uavhengig av faktorar som sosioøkonomisk-, kulturell- eller religiøs bakgrunn eller funksjonsevne.
(pkt 1.2. s. 8)

Det er også sterkt vektlagt hvilken betydning deltaking har for opplevelse av trygghet og tilhørighet i et samfunn:

Deltaking i kulturaktivitetar er ein måte å høyre til samfunnet på. I det moderne samfunnet er personleg og sosial identitet sterkt knytt til deltaking i kulturaktivitetar. Som følgje av at kulturtilbod og kulturaktivitet har vorte ein meir sentral del av samfunnet og at fleire deltek, kan konsekvensane av utanforskap opplevast sterkare enn tidlegare. (pkt 1.1.s.7)

Norsk kulturskoleråd bemerket i sin høring til meldinga: "Det er derfor med en viss undring vi merker oss at kulturskolen som arena for slik inkludering og deltaking ikke er nevnt allerede i innledningen. Kulturskolene er den eneste arena som finnes i alle kommuner (lovpålagt gjennom opplæringsloven) og som tilbyr barn og unge kunst- og kulturtilbud utover det den obligatoriske skolen gir."

Kulturskolen som lokalt ressurscenter har vært en nasjonal føring for utvikling av kunst og kultur i kommunene gjennom flere stortingsmeldinger. Ulike nasjonale finanseringsordninger (UKM, DKS) skal sammen med f.eks Norsk kulturskoleråds utviklingsmidler, bidra til kvalitet i tilbudene og skal komme den samme målgruppen til gode. Vi har bare "ett sett barn og unge "i hver kommune, ikke hver vår målgruppe.

Kapittel 7.6.3 (ibid s.86) omhandler kulturskolen og tar for seg utviklingen av elevplasser og økning i antall elever på ventelister.

Regjeringa følgjer utviklinga over elevplassar og talet på elevar på venteliste. Det er samstundes viktig å vere merksam på at det finst mange private kulturtiltak som også tilbyr aktivitetar til barn og unge. Ventelister er ikkje alltid ein god indikator på om kulturskuletilbodet held god nok kvalitet. Lange ventelister kan tyde på at tilbodet er populært og godt, og at etterspurnaden er høg som følgje av dette. Det er viktig at kommunane sikrar eit grunnleggjande godt kulturskuletilbod som gjer at barn med ulike talent og interesser for kultur kan få opplæring utan å måtte vente for lenge på plass.

Det er dessverre slik at de elevene som ønsker seg plass i en kulturskole, og der størrelse på elevbetaling er avgjørende for deltagelse, ikke kan nyttiggjøre seg private tilbud som stort sett er dyrere enn de kommunale. Å sikre et godt tilbud til "alle som ønsker det og til en rimelig pris" er en utfordring som kommunene ikke kan greie uten ytterligere statlig medvirkning. Det er heller ikke mulig å tenke seg at private aktører kan ivareta det samfunnsmandatet norske kulturskoler i dag forvalter gjennom sitt brede samarbeid med skoleverket og kulturlivet.

Utfordringene i 2012 er å bevare og videreføre et godt omdømme for kulturskolene på tross av lange ventelister og høye skolepenger. Det er vanskelig å framstå som et troverdig og reelt tilbud til alle som ønsker det når pris begrenser mulighetene for mange. For å kunne nå flere elever, er det også et stort behov for utvikling av innhold og arbeidsmåter i kulturskolens undervisning. Kulturskolens lærere og ledere har behov for kompetanseutvikling for å imøtekomme nye behov, på samme måte som grunnskolens lærere og ledere har fått etter innføring av nye læreplaner. Kulturskolene har en rammeplan "På vei til mangfold" som ble utarbeidet i 2003. (7)

Kulturskoler finnes i alle kommuner der barn, unge og voksne lever og bor. Dersom man ønsker å utvikle gode kunst- og kulturtilbud til barn og unge, er kulturskolene en naturlig arena. Kulturskolene kan bli arenaer for deltagelse og utfoldelse i mye større grad enn i dag dersom barrierer knyttet til økonomi og tilgang, bygges ned. En kulturpolitikk som løfter fram kulturens betydning i samfunnet, kulturens rolle som skapende kraft i opplæringen og de eksistensielle erfaringene som møter med kunst kan gi, vil bidra til at kunst og kultur i opplæringen ikke bare er et utdanningspolitisk spørsmål men i høyeste grad også et kulturpolitisk spørsmål.

I St.meld 10 (2011-2012) "Kultur, identitet og deltaking" kap 9.4. refereres det til FN s barnekonvensjon art. 31

- 1. Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.*

Det er imidlertid ikke referert til punkt 2 som framhever retten til kunst og kultur:

- 2. Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter.*

Det er et tankekors at alle kommuner i Norge er pålagt å ha et kulturskoletilbud, og at vi samtidig aksepterer at så mange barn utelukkes fra deltagelse.

Trondheim 24.04.2012

Inger Anne Westby

Direktør Norsk kulturskoleråd

Kilder:

1 http://www.kulturskoleradet.no/upload/bruker/dokumenter/Dokumentarkiv/02_Nasjonale_utredninger_og_rapporter/1981_Modeller_for_statsstotte_Grunnskoleradets_musikkinf.pdf

2 <http://www.telemarksforskning.no/publikasjoner/>

3 www.udir.no/gsi.

4 <http://arbeiderpartiet.no/Aktuelt/Nyhetsarkiv/Kultur-religion-og-frivillighet/Satsing-paa-kulturskoler-viktig-i-Kulturloeftet-II>

5

http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Grunnskole/Strategiplaner/Strategi_kunstogkultur.pdf/

6

http://www.kulturskoleradet.no/upload/bruker/dokumenter/Dokumentarkiv/02_Nasjonale_utredninger_og_rapporter/2010_Kulturskoleutvalgets_rapport.pdf

7 <http://www.kulturskoleradet.no/upload/bruker/dokumenter/Dokumentarkiv/03>